

גליון

מעדני אשר

יו"ל ע"י עכון מעדני אשר

גליון תשע"ג (שנה י"ז)

פרשת בראשית תש"פ

מי שטעה ואמר ותן טל ומטר לפני ז' במרחשון לאחר שמחת תורה האם צריך לחזור? בפרשתן ב' ו' אד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה.

מי שאין לו אש להבדלה במוצאי שבת האם אפשר לברך על אורו של כוכבים? איתא בגמ' פסחים נ"ד ע"א דמברכים על האש במוצאי שבת הואיל ותחילת ברייתו היתה במוצאי שבת.

איתא במשנה תענית י' ע"א בשלשה במרחשון שואלים את הגשמים, רבן גמליאל אומר בשבעה בו, חמשה עשר יום לאחר החג, כדי שיגיע האחרון שבישראל לנהר פרת פירוש, בשביל עולי רגלים בזמן שהיה בית המקדש קיים, ולאחר הרגל חוזרים למקומם, לפיכך יש להימנע מלשאל טל ומטר עד שבעה בחשון, כדי שיספיקו להגיע לגבול ארצם ולמצוא מחסה מזרם וממטר, ולא ידביקום הגשמים בעת הליכתם בשובם לבתיהם, ונפסקה הלכה בגמרא כרבן גמליאל וכן פסק הרי"ף שם, וכן הרמב"ם פרק ב' מהלכות תפלה הלכה ט"ז.

ובשו"ת הרשב"א חלק א' סימן קנ"ט נשאל מה ראו חכמים לברך על האור במוצאי שבת מטעם שהיה מתחלת ברייתו יותר משאר בריאות זה ביום פלוני וזה ביום פלוני, ואולי לפי שבריית האש היתה על ידי אדם ויבא אדם ויברך עליו מה שאין כן בשאר הבריות.

תשובה: יש טעם טוב מזה לפי שנאסר בשבת וכל מוצאי שבת חזר להתירו וכאלו נתחדש עתה. ומשום כך מברכין עליו אף במוצאי יום הכפורים מפני שביום נאסר ועתה הותר וכאילו נתחדש עתה.

וכתב ה"ר תענית י' ע"א שאף על פי שבזמן הזה לאחר שחרב בית המקדש אין מצות עליה לרגל נוהגת, מכל מקום גם לאחר החורבן היו נוהרים ומתאספים מכל סביבות ארץ ישראל לעלות לרגל לירושלים, כמו שעושים גם היום, ומפני עולי רגל אלו ראוי לאחר שאלת טל ומטר עד שבעה בחשון, כדי שיספיקו לשוב לבתיהם.

יש לחקור מי שאין לו אש להבדלה במוצאי שבת האם אפשר לברך על אורן של כוכבים או דילמא אי אפשר לברך על אורן של כוכבים.

אבל הרמב"ן מובא בספר ארוחות חיים הלכות תפלה סימן ק"ט וכן כתב תלמיד הרמב"ן בפירושו לתענית י' ע"א בשם רבו, וכן כתב בחידושי הריטב"א תענית י' ע"א והובאה שיטה זו גם במאירי שם **סובר שבזמן הזה צריכים להתחיל לשאל טל ומטר בברכת השנים החל ממוצאי חג שמיני עצרת והלאה, הואיל ואין עולי רגלים מצויים.**

הנה איתא בפרקי דרבי אליעזר פרק כ' שאם אין לו לאדם אש פושט ידו לאור הכוכבים שהן של אש ויסתכל בצפורניו שהן לבנות מן הגוף ואומר ברוך מאורי האש.

חזינן להדיא מהפרקי דרבי אליעזר שאפשר לברך ברכת מאורי האש על אורן של כוכבים, ופרקי דרבי אליעזר הנ"ל מובא בהרבה ראשונים בסדר רב עמרם גאון, ובשערי שמחה לרבינו יצחק אבן גיאת ה' הבדלה, ובלקוטי פרדס מרש"י בענין מוצאי שבת, וברוקח סי' שנו"ו והמנהיג בדין שבת אות ס"ה, ובשבלי הלקט סוף כלל שני ואור זרוע ה' מוצאי שבת סימן צ"ג.

יש לחקור מי שטעה והזכיר לאחר שמיני עצרת לפני ז' במרחשון ותן טל ומטר האם חייב לחזור.

וכן בטור אורח חיים הלכות שבת סימן רצ"ו כתב ואם היה בדרך פושט את ידו לאור הכוכבים שהן מן האש ומברך בורא מאורי האש.

הנה בהגהות רע"א אור"ח סימן קי"ז מביא בשם שו"ת תורת חיים חלק ג' סימן ג' העלה, שבחוף לארץ שאין שואלים טל ומטר עד ששים יום לתקופת תשרי אם טעה ושאל טל ומטר בברכת השנים בתוך הזמן הזה, אינו חוזר להתפלל, הואיל ואינו סימן קללה, שאילו היה סימן קללה לא היו מזכירים בימים אלו משיב הרוח ומוריד הגשם.

ובספר מור וקציעה להגאון היעב"ץ סימן רצ"ו כתב דאפשר להביא ראיה להאי הלכה מהא דאיתא בגמ' פסחים ב' ע"מ א' הנודר מהאור אסור באורן של כוכבים, חזינן דאורן של כוכבים נקרא אור.

וכיוצא בזה פסק בשו"ת הרדב"ז חלק ה' סימן ב' אלפים ונ"ה וזו לשונו ומזה הטעם אני סובר שאם שאל טל ומטר בתוך ששים לתקופה במצרים אין מחזירים אותו לפי שאין הגשמים בימים אלו סימן קללה.

ומקשה למה השמיטוהו הפוסקים שאפשר לברך על אורן של כוכבים: אף על גב דאשתמיט תלמודא מלאדכוריה לענין נר הדבדלה.

וגם מרן החיד"א בברכי יוסף סימן קי"ז סק"ג הסכים לדעת הרדב"ז.

ודוחה דאין ראיה מהתם: דאע"ג דאורן של כוכבים אור אקרי, מאורי האש לא אקרי, חדא דלאו אש הוא, ועוד דהא מברכין מאורי לשון רבים כבית הלל, משום דכמה גוונים יש בשלהבת, משא"כ באור דכוכבים, אף על פי שגם הכוכבים חלוקים בגווני אורן כנודע, מ"מ כל אחד מהם אין לו רק גוון אחד בלבד.

אבל הקרבן נתנאל תענית פרק א' סימן ד' אות ד' סבירא ליה שצריך לחזור. **ובשו"ת יביע אומר** אור"ח חלק י' סימן י' כותב דאין צורך לומר שלדעת הרמב"ן וסיעתו בנידון דידן יצא ידי חובת תפלה, אלא אף לדעת הפוסקים האחרים, שהלכה כמותם, וכן אנו נוהגים כדבריהם, בדיעבד שכבר שאל טל ומטר לפני שבעה בחשון יצא ידי חובתו, ואינו צריך לחזור ולהתפלל, שדוקא השואל טל ומטר בקיץ צריך לחזור ולהתפלל מפני שאז הגשמים סימן קללה הם, וכמו שאמרנו בירושלמי פרק ה' דברכות הלכה ב' וכמו שפירשו התוספות תענית ג' בשם רבינו נתנאל אבל לאחר חג שמיני עצרת שהוא עונת הגשמים, ולכן מזכירים בתפלה משיב הרוח ומוריד הגשם, כמבואר במשנה תענית ב' ע"א אין להקפיד בדיעבד על שאלת טל ומטר.

ומביא ראיה דגמ' שלנו סובר דאי אפשר לברך על אורן של כוכבים: דאמרין בגמ' פסחים נ"ד ע"מ א' שמברכין על האור במוצאי שבת לפי שהוא תחלת ברייתו, ומסקינן התם דאור דידן הוא דאברי במוצאי שבת ועליו מברכין, וכדמיית התם נמי דנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתרה באדם הראשון במוצאי שבת, ונראה דהיינו טעמא דהשמיטוהו הפוסקים.

וכן בהליכות שלמה הלכות תפלה פרק ח' ס"ק י"ח פסק שמי שטעה ואמר ותן טל ומטר לאחר החג קודם ז' במרחשון אינו צריך לחזור, משום דסוף סוף חשוב זמן גשמים, מ"מ בזמננו אין הדבר המפריע כל כך להולכי דרכים אם ירד גשם מקודם.

ומסיק היעב"ץ: לכן נראה לי שאין לסמוך על אותה אגדה חיצונית, ואין לברך במוצאי שבת על אור כוכבים, אלא פושט ידו בלי ברכה אף כשאין לו נר.

וכן בשו"ת מעשה אברהם סימן מ"ו בדי"ה ואיך כתב להוכיח דלא קימ"ל כדברי הפרקי ר"א בזה, ושכן דעת כל הפוסקים שהשמיטו להא דכוכבים, ע"ש.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הנדיב הנכבד
הרב משה חיים מילר שליט"א
בארא פארק
לרגל יומא דהילולא של סגורן של ישראל
הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע
והא רעוא שזכותו הגדולה של בעל הילולא
תגן עליו להתברך
בכל מילי דמיטב

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרבני הנגיד הנכבד
הרה"ג ראובן יואל הרפנס שליט"א סיגעת
לעילוי נשמת אביו
הרב מנחם נחום בן משה ז"ל
נלב"ע כ"ח תשרי ת.נ.צ.ב.ה.

מדוע נענש אדם הראשון על חט של עץ הדעת הרי איתא בגמ' דעל חטא ראשון לא מענישים?

בפרשת ג' י"ז י"ח י"ט ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך ותאכל מן העץ אשר צויתך לאמר לא תאכל ממנו ארורה האדמה בעבורך בעצבון תאכלנה כל ימי חיך וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה בזעת אפך תאכל לחם עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת כי עפר אתה ואל עפר תשוב.

יש להקשות: מדוע נענש אדם הראשון על החטא הראשון שעשה שאכל מעץ הדעת, הרי איתא בגמ' ראש השנה י"ז ע"מ א' דמדתו של הקדוש ברוך הוא מעביר ראשון ראשון, שאינו מעניש על עבירה ראשונה, א"כ מדוע נענש, כך מקשה הרמ"ע מפאנו בספר עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"א פ"ד, וכן החיד"א בספרו ראש דוד פרשת בראשית, וכן העין יעקב שבת נ"ה ע"מ ב', וכן ערבי נחל בראשית דרוש י"ט, וכן האור החיים הקדוש פרשת ויקרא.

איכא כמה תרוצים:

- א. שאני צדיקים כיון דאיתא בגמ' ב"ק נ' ע"מ א', יבמות קכ"א ע"מ ב' דהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, א"כ אצלם אין את המדה הזאת של מעביר ראשון, כך תירץ הרמ"ע מפאנו בספר עשרה מאמרות מאמר חיקור דין ח"א פ"ד.
- ב. מידה זו דמעביר ראשון היינו לישראל, דיש להם כמה מאות מצות ונראה להם להעביר ראשון ראשון פעמיים שלש כי רב מאוד מספר המצוות, אבל באדם הראשון דלא נצטווה אלא מצוה זו לפי פשוטו וגם לפי מדרשו שנצטווה שבע מצות אינו דומה תר"ג לשבע, כך תירץ החיד"א בספרו ראש דוד פרשת בראשית.
- ג. אינו דומה שומע מפי מלך עצמו לשומע מפי שליח, דהשומע מפי מלך עצמו נענש מיד, ואפשר דזה כוונת הגמ' שבת נ"ה ע"מ ב' מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון, דהיינו שהקשו מדוע ענשת אותו על עבירה ראשונה, הרי מדתך לוותר בפעם הראשון על כך השיב הקב"ה מצוה קלה צויתיו ועבר עליה כלומר, שאני הכא דנצטווה מפי הקב"ה עצמו, ואינו דומה שומע מפי המלך ועובר מצותו שאז לא נאמרה מדה זו דמעביר ראשון ראשון, כך תירץ בעין יעקב שבת נ"ה ע"מ ב'.
- וביסוד זה מפרש העין יעקב באופן נפלא: את הפסוק פרשת יתרו "ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות" כלומר כיון שידבר אלהים בעצמו עמנו תגזר עלינו תיכף מיתה.
- ד. דמדה דמעביר ראשון, נוהג בדינים אשר ה' דן בעצמו דווקא, וקימ"ל שבת קמ"ט ב' כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא, ולכן לא נהג בו מדה זו, ולז"א כי שמעת לקול אשתך דוקא, ואצלה היה זה סרחון שני, ונענשה על ידך, לכן גם אתה תענש, ובהא מיושב, שלא אמר ה' דבריו אלה, תיכף באומרך, האשה אשר נתת עמדי ג' י"ב אלא שאז עדיין אין להענישו כיוון שהיא עבירה ראשונה, משא"כ אחר שנענשה האשה, וכאמור, כך תירץ ערבי נחל בראשית בראשית דרוש י"ט.

איך אמר הקב"ה לאדם כשיאכל מעץ הדעת ימות הרי לא מת באותו יום?

בפרשת ג' ב' ג' ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות.

יש להקשות: הרי אדם הראשון לא מת באותו יום שאכל מעץ הדעת, כך מקשה הרמב"ן, וכן הריב"א, וכן החוקני.

איכא כמה תרוצים:

- א. ביום אכלך ממנו מות תמות בעת שתאכל ממנו תהיה בן מות, שאין הכוונה שימות מיד בו ביום, כך תירץ הרמב"ן, וכן הרבינו בחיי.
- ב. ניצל לפי שהשיב דברים נכוחים, האשה אשר נתת עמדי וגו' סבור הייתי שלא נתת לי אשה רק לתקנתי ולא היה לי להשמר ממנה ומ"מ מפני שהניח צווי נתקלל, כך תירץ חוקני בראשית פרק ג'.
- ג. מה שכתוב ביום אכלך, ר"ל ביום של הקדוש ברוך הוא שהוא אלף שנה, וראיה לדבריו מצאתי בב"ר דאיתא התם אמר להם הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת כך אמרתי ביום אכלך ממנו מות תמות אי אתם יודעים אם יום אחד משלי אם יום משלכם, הריני נותן לו יום אחד משלי שהוא אלף שנים, והוא חי ט' מאות שנה ול' שנה, ומנין ע' שנה לבניו הה"ד ימי שנותינו בהם שבעים שנה, כך תירץ הריב"א בראשית פרק ב'.
- ד. כיון שהיה לו אשה מר ממות זה הויא המות, כך שמעתי.

מדוע נענש אדם הראשון שאכל מעץ הדעת

הרי היה אנוס שחווה היכתה אותו במקל שיאכל?

הנה בבעל הטורים בראשית ג' י"ב כתב על הפסוק "היא נתנה לי מן העץ ואוכל", שחווה היכתה לאדם הראשון במקל עץ עד שאכל.

ובספר עוד יוסף חי פרשת כי תצא להגאון הבן איש חי כתב שדבר זה היא ליצינות ולא יצא מפיו של הבעל הטורים.

יש להקשות: א"כ למה נענש אדם הראשון על זה שאכל כיון שנאנס שהרי קיבל מכות, והרי איתא בגמ' כתובות ל"ג ע"מ ב' דמכות יותר חמור ממות.

איכא כמה תרוצים:

א. הגם שנאנס בזה, הרי הוא אכל בהנאה ותענוגו יתירה, ולא הצטער על אנסו, אלא אדרבה שש ושמח במצבו, ולכן הגיע לו עונש על זה, ולפי זה מובן באופן נפלא מה דאיתא בחז"ל חולין קל"ט ע"מ ב' המן מן התורה מנין שנאמר המן העץ, דהכוונה כמו כן לגבי גזירת המן שזה הי' על "שנהנו" מסעודת אחשורוש מגילה י"ב ע"א קשה למה לא אמרו "שאלכו" בסעודת אחשורוש, אלא על עצם האכילה היה להם תירוץ, שמוכרחין היו להשתתף מצד המלכות, אבל על מה "שנהנו" ולא הצטערו על זה, הי' טענה גדולה כלפיהם, וזהו השייכות המן מן התורה מנין המן העץ, שמאותה סיבה שנענש אדם על שנהנה מן העץ, היא נתנה לי מן העץ "ואוכל", מאותה סיבה נענשו בימי אחשורוש והמן, על "שנהנו" מסעודת אחשורוש, כך כתב בספר ילקוט דברי אסף ערך פורים בשם הדיין פוזנר ז"ל מלונדון, מובא בדף על הדף חולין קל"ט ע"מ ב'.

ב. ע"פ השיטות הראשונים סנהדרין ע"ה ע"מ א' דבמצוה שכן נח מצוה צריך למסור את הנפש, לפי הנ"ל אתי שפיר, כך תירץ לי מו"ח הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א יד ימינו של אדמו"ר בית צאנז ור"מ בביהמ"ד המרכזי קרית צאנז נתניה.

איך היה מותר לאדם לדור עם חוה הרי נאסרה כשהתחתנה עם הנחש?

איתא בגמ' שבת קמ"ו עמוד א' דהנחש התחתן עם חוה.

וברש"י שם דילפינן מהא דכתיב בפרשתן "הנחש השיאני" לשון נשואין.

ובמהרש"א עבודה זרה כ"ב עמוד ב' על הא דאיתא שם גם בגמ' שהנחש התחתן עם חוה כתב וז"ל מפרש"י פרק חבית כשנתן לה עצה לאכול מן העץ בא עליה דכתיב בפרשתן ג' י"ג הנחש השיאני לשון נשואין עכ"ל, ובנזיר הוסיף ביאור שנאמר שם פסוק יד "ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה" וגו'. איזה מעשה עשה, שבא על חוה.

ומורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א הזכיר את דברי המהרש"א בשולחן הטהור בפרשת בראשית לפני עשרים ושתיים שנה, והעיר שלא מצא את דברי רש"י בנזיר שמביא המהרש"א.

מעדני אשר: ויותר תמוה, דהרי בגליון הש"ס לרבי עקיבא אייגר נזיר ב' ע"מ א' מביא בשם החיד"א בספרו שם הגדולים באת"ש שכתב בשם הרב יד מלאכי דפירוש נזיר אינו מרש"י.

ומצאתי מציאה גדולה בנוסחת הריב"ן המודפס בתוך הגמ' נזיר כ"ג ע"מ ב' שהיה תלמידו של רש"י ומביא דברים ששמע מרש"י שמביא את הדרש הנ"ל שמובא במהרש"א, ונכנסתי לקודש פנימה והראיתי את זה למרן שליט"א ושמה עד למאוד.

הנה בילקוט ראובני בפרשת מביא בשם ספר הפליאה שהקשה: כיון דחוה זנתה עם הנחש למה לא נאסרה על האדם.

ובחכמת התורה להגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל בפרשתן הקשה על קושיא הנ"ל: א { הרי דין זה שסוטה אסורה לבעלה זה נאמרה רק לישראל ולא לבני נח. ב { הרי קימ"ל יבמות נ"ט ע"מ ב' אין זנות לבהמה, ואשה הנרבעת מהבהמה מותרת לבעלה.

מערכת "קול המעדנים"

ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחו"ל

במספר 079-5702714

וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

ניתן כבר לשמוע את השיעורים שנאמרו:

בביהמ"ד טאלנא ירושלים בביהמ"ד קרטשניף ירושלים בביהמ"ד הרמב"ן עיר העתיקה

ישמח לב מבקשי ה'

הופיע הספר הנפלא שרבים ציפו לו

בירורי הלכה חלק ב'

מאת מורי ורבי שזכיתי ללמוד אצלו בימי בחרותי והרבה למדתי מרבי זה בכל התחומים

הגאון הצדיק רבי מרדכי שבתי איזנברגר שליט"א

מרבני קרית צאנז נתניה

ברורי הלכות נפלאים למעשה

ומנהגים שאינם ידועים מקורם

אפשר להשיגו בכל חנויות הספרים

בפרשתן וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום.

והקשה החיד"א בספרו פני דוד בפרשתן אכין ורקין הם מיעוטיין, והכא רק רע מה מיעט, כך מקשה החיד"א.

ותירץ: בשם הרב מהר"ר ישעיה באסאן זלה"ה כי היצר הרע הוא מקטין עונות האדם בטענות בלות ומטולאות שאין להם על מה שיסמוכו ומפתה האדם, וזה מה שאמר הפסוק וכל יצר מחשבות לבו רק רע למעט הרע ולצדד צדדים שאינו איסור חמור כגון דהוי ספק ורחמנא לבא בעי, או זה חומרת חז"ל לגדר דוקא וכיוצא משאות שוא ומדוחים, והוא אומר רק רע, כך תירץ החיד"א בספרו פני דוד בפרשתן הרב מהר"ר ישעיה באסאן זלה"ה, חזינן מדבריו הקדושים דעיקר הפתוי יצר הרע לומר על דברים שזה רק גדר.

הנה כתוב קהלת פרק י"ח "ופורץ גדר ישכנו נחש".

יש להקשות: מדוע פורץ גדר מקבל דווקא עונש שנחש ישכנו מה קשור הנחש לפורץ גדר, כך מקשה החפץ חיים בפרשתן על הפסוק ואתה תשופני עקב ע"מ ס"ה, וכן המהר"ל בנר מצוה חלק ב' עניני חנוכה.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דאיתא במסכת שמחות פרק ד' רבי שמעון בן יוחאי אומר הנחש פרץ גדר מתחילה, לפיכך נעשה ספקלטור לכל פורצי גדרות.

ב. שאם נשאל את הפורץ גדר למה עשיתי כן, יענה ויאמר לא פעלתי עוון הלא אינו נוגע באיסור תורה, אבל אינו צודק כי כל גדר שגדרו חז"ל הוא מפני שראו למרחוק וצפו שהעובר עליו סופו שיגיע לאיסור תורה, ומשום כך עונשו בהכשת נחש, כי הנחש מכיש בעקב, והלא אם נקטעה רגלה האדם מן הארכובה ולמטה יכול לחיות ואין חסרון העקב סכנה כלל ומדוע ימות בהכשת העקב אלא משום שהארס מחלחל ומתפשט מעקבו עד ראשו וממיתו כך הדבר גם בעובר על דברי חכמים ופורץ גדרים שמתחיל באיסור שבות מדבריהם ולבסוף יבא לאיסור סקילה, כך כתב החפץ חיים בפרשתן על הפסוק ואתה תשופני עקב ע"מ ס"ה, ועיין במסילת ישרים פרק ו' כעין זה.

שמעתי פעם מידידי הגאון הצדיק רבי אלימלך בידרמן שליט"א רעיון נפלא בענין זה: שהיה פעם אדם שרצה לקפוץ ממגדל אייפל ואמרו לו שתתרוסק לגמרי אם תקפוץ מכזה מקום גבוה, אז אמר נקפוץ רק קומה אחת מהגג עד החלונות של הקומה אחרונה, אמר לו חבר שלו כל זמן שאתה אינו עובר הגדר יש לך ביטוח אבל ברגע שעברת את הגדר ואתה רוצה קצת ליפול אז אין כבר אחריות כמה שתיפול ותוכל להתרוסק לגמרי.

ג. כי הגדר הוא נעשה לקיום ולשמירה, והם דברי חכמים שהם נעשו לסיג ולגדר, אשר כל גדר הוא שמירה וקיום, וכאשר הוא פורץ דבר שהוא לשמירה ולקיום, אין לו קיום, ולכן כתיב "ישכנו נחש", כי הנחש הביא מיתה לעולם, והנחש מוכן אל זה ביותר, כמו שהביא מיתה אל העולם, וזה שהוא פורץ הגדר שהוא לשמירה ולקיום, ראוי בעצמו אלה המיתה, להיות בטל לגמרי מן העולם, כך כתב המהר"ל בנר מצוה חלק ב' עניני חנוכה.

והחיד"א תירץ עוד תירוץ מדוע מיעטה התורה את היצר הרע: דאפשר לומר דרך הלצ"י כי כאשר הרשע מגדיל עונות יום יום ומרגיל עצמו תדיר בעריות וגזלות וכיוצא כשהוא במדרגה זו, אין צורך ליצר להסיתו ולפתותו כי הוא מעצמו הולך ועושה כי ההרגל נעשה טבע וזה תכלית הרשע, וזה מה שאמר הפסוק כי רבה רעת האדם בארץ כל כך נתרבתה עד שבאו למדרגה שיצרים הוא מועט שאין לו צורך ליציה"ר לפתותה, והוא אומר וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום כלומר שהיצר הוא מעט רע מעט הוא הפיתוי וההסתה כי אין לו עוד צורך לטרור עמם, כך תירץ החיד"א בספרו פני דוד בפרשתן.

ובזה מפרש באופן נפלא: הא דאיתא בגמ' סוכה נ"ב ע"מ א' דלעתיד לבא היצר הרע נדמה כהר לצדיקים, ולרשעים כחוט השערה, כי הצדיקים בהיותם זהירים לישמר ממנו כל יום מתחדש יצרן בטענות ופיתויים קשים מהראשונים אולי יפותה ועל זה הדרך הולך וגדל הפיתוי וההסתה חדשים לבקרים, והרשעים להפך כי בהיות שהורגלו ערב ובקר בעבירות ההרגל נעשה טבע ואין לו צורך לפתות ולכן נדמה להם לחוט כי באמת בסוף כך היה להם היצר הרע דק לקוי אינו מפתה ואינו מסית כי כבר זכה בו והורגל לעבור על דת.

**תגובות אפשר לשלוח
עד יום ב' בערב**

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח"ת תכלת מודכי 4/15 רמת בית שמש
לבירורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מיייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

מדור
משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א
מנהטן

משיב כהלכה שינון וידיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משוע' ומשנה ברורה

- א. קללת האשה. (ג. טז) אֵל הָאִשָּׁה אָמַר ה'רַבָּה אֲרַבָּה עֲצוֹנָךְ וְהַרְנָךְ פְּעָבָב תִּלְדִּי בָנִים, ורש"י פירש עצבונך זה צער גידול בנים והרנך זה צער העיבור, וצ"ב הרי צער העיבור קודם לצער גידול בנים, ומדוע הקדים צער גידול בנים תחילה.
- ב. דין מיתה לקין. יש לעיין מדוע אדם הראשון לא דן את בנו קין למיתה, הרי רציחה זה אחד מ' מצוות בני".
- ג. חידה. היכן רמוז בפרשה תיבת אמת, ומדוע זה רמוז רק בסופי תיבות ולא בראשי תיבות.
- ד. הבריאה היא טובה מאוד. (א. לא) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, וצ"ע א"כ איך אמר שלמה בקהלת הבל הבלים הכל הבל.
- ה. מנין שנות האדם. (ד) וַיִּהְיוּ יָמֵי אָדָם אַחֲרֵי הוֹלְדוֹ אֶת שְׁתַּיִם שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שָׁנָה וַיִּוָּלַד בָּנָיִם וּבָנוֹת: לכאורה יש להבין למה הקפידה התורה לומר כמה היו שני חייו קודם שנולדו לו בנים ובנות, וכמה היה שני חייו לאחר מכן, ולמה לא נכתב רק מניין הכולל את כל שני חייו.

ו. חידה. מה היה בגן עדן וגם היה במשכן?

~ידיעת הלכות שבת~

- ז. שאלה - הנחת עוף מבושל על מכסה של קדירה. הרב ישראל הודיע להרבנית שלו בשבת בשעה 09.00 בבוקר, שיגיעו אליהם אורחים לא צפויים לסעודת השבת שתהיה בשעה 12.30 בצהריים. הרבנית הוציאה מהמקרר חתיכות של עוף מבושל והניחה אותם על המכסה של קדירת החמין שעמדה על הפלטה. האם מותר לה לעשות זאת?
- ח. שאלה. הכנת סלט ביצים בשבת- מנהג הרבה קהילות לאכול בשבת בסעודת היום סלט מביצים קשות עם בצל ומיוז, והמנהג להכין את הסלט בשבת עצמה. גב' לוי קמה בשבת בבוקר, ולפני שיצאה לבית הכנסת לתפילת שחרית עשתה את הפעולות הבאות עבור הסעודה שתהיה בצהריים: לקפה את הביצים, רסקה אותם עם מזלג, לקחה בצל קלפה אותו, חתכה אותו דק דק עם הסכין ושמה אותו על הביצים, לקחה מלח ופזרה אותו על הבצל, לאחר כרבע שעה, שפכה מיוז (נוזל) על הסלט וערבבה אותו עם המזלג. כשספרה לרב לוי כיצד הכינה את הסלט אמר לה שעברה בהכנתו שלושה איסורים מהתורה ושני איסורים מדרבנן. מה הם האיסורים? והאם יש דרך מותרת להכין סלט זה בשבת?
- ט. שאלה. לטבול קוגל חם ברוטב הדגים המלוחים. בקידושא רבה בבית הכנסת היו מונחים על השולחנות צלחות עם דגים מלוחים וצלחות עם קוגל חם בחום שהיד סולדת בו. התעוררה שאלה בין המסובים האם מותר לקחת חתיכת קוגל ולטבול אותו ברוטב של הדגים המלוחים. מה הדין?

כללי השתתפות

- 1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
- 2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
- 3. כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- 4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- 5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו, [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקלד במייל כי כך זה יכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד ר"ח מרחשון

מכתבים לצערכת

האם צדיקים לא יצאו מהסוכה אף כשירד גשמים

מה שדנתם בענין צדיקים שלא יצאו מהסוכה גם כשירדו גשמים.

הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודין" ופרסם יוסף החדש" על המועדים רציני להוסיף עובדא נפלאה שזכיתי וראיתי אצל כ"ק מרן האדמו"ר משומרי אמונים בעל ה"חוקי חיים" זיע"א, שפעם אחת לאחר קידוש בליל יום טוב סוכות החלו לרדת גשמים, ופנה האדמו"ר זיע"א ואמר דהא דאינא במתניתין ירדו גשמים "למה הדבר דומה לעבד שבא למוזג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו", זהו רק כשמוזג כוס לקידוש, וזהו הכוונה שבא למוזג "כוס לרבו", היינו "כוס הקידוש", ואז גם יורד גשמים באמצע הקידוש, הוי כשופך לו קיתון על פניו, וברוך ה' שזכינו ובעת הקידוש לא ירדו גשמים.

האם אפשר להחזיק ביד אחת את האתרוג ואת הלולב והאם בהושענות אפשר להקל

מה שדנתם בשם הפוסקים האם אפשר להחזיק ביד אחת את האתרוג ואת הלולב והאם בהושענות אפשר להקל.

הרה"ג ממתיהו ישראל הרוויטץ שליט"א לייקוד מחבר ספר "אוצרות הים" על מסכת ברכות נראה להעיר, דבספר שערי חג הסוכות הביא דברי המשנה ברורה שמי שנטל הד' מינים ביד אחת יש לחזור ולטילו בלא ברכה, והוסיף דהיינו רק ביום ראשון שהוא דאורייתא, דבזה מחמירין אבל בשאר ימי החג דהוי רק דרבנן א"צ להחמיר ולחזור ולטילו. והביא עוד דלענין החזקת הד' מינים בשעת הושענות, הגר"ש אלישיב זצ"ל היה מקיל שמי שמחזיק סידור בעת ההקפות באמירת ההושענות, יכול להחזיק את הד' מינים ביד אחת, וביד השנייה יאחוז את הסידור, וכן בארחת רבינו ח"ב עמ' ר"צ הובא שהסטייפלר זצ"ל החזיק הד' מינים ביד ימינו בזמן אמירת הלל והקפות שניות. וכשנשאל שזה דלא כהמשנ"ב ענה שיתכן שכוונת המשנ"ב הוא שצריך להקפיד להחזיק הלולב ביד ימין בזמן ההקפות ולא בשמאל אבל לעולם יכול להחזיק גם את האתרוג ביד ימין.

האם אפשר לתלות נוי סוכה ע"י אשה

מה שדנתם האם מותר לתלות קישוטי סוכה ע"י גוי או ילד, והבאתם מספר חשוך חמד שדן כנ"ל לגבי אשה.

הבה"ח שואל לייב שווארץ נ"ו מבחירי ישיבת מאור עינים

נראה להעיר דבספר "שושנים לדוד להגר"ד פארוו שדייק מלשון המשנה כל שבעת הימים "אדם" עושה סוכתו קבע שלא יתן איש לתקן סוכתו ולנאותה ע"י אישתו [ולכאורה לפי"ז גם עכו"ם לא] לפי שמסתמא עיניה של האישה צרה מלהביא מצעות נאות לסוכה והעירו האחרונים מרן הגר"ע יוסף מביא מספר נחמד למראה, מכתב מחזיקיהו, בית השואבה שבכמה מקומות מבואר שאישה נקראת אדם ומש"כ שעיניה צרות יכול לצוותה להעלות, אך מ"מ עצם הדבר נכון שהאיש בעצמו ישתדל לטרוח להעלות כליו הנאים לסוכה ולנאותה, שגדול המצווה ועושה, ובמקום ביטול תורה דהוי מצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים יתן לאישתו.

האם אפשר לתלות נוי סוכה ע"י גוי או קטן

מה שחקרתם האם אפשר לתלות נוי סוכה ע"י גוי או קטן או דילמא עדיף שגדול יתלנו.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, אהבת תורה, הישר והטוב, בית הוראה דיישבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עלית, אוצר הפוסקים סודאן, קני תורה פסגות ירושלים [כדור"י] נראה להעיר, דשאלה האם גוי יכול לתלות נוי סוכה, בעל כרחך איירי לפני סוכות, דבסוכות אינא בספח"ק דאין להכניס גוי לסוכה, אבל לפני סוכות עשויות לשם סוכה, יכול להכניס, והנה לעשות את עצם הנוי בלי תלות, נראה דאין חשש כלל וכמו דמותר לעשות ולבנות דפנות הסוכה ורק השאלה היא לתלות הנוי סוכה, ונראה דאם יש לו כבר נוי סוכה והגוי רוצה להוסיף מותר.

הרה"ג יעקב ישראל מיינער שליט"א לונדון

יש להעיר שהרי מבואר בשו"ע אור"ח סימן תל"ח סעיף א' שסוכה ישנה כשרה ובלבד שיחדש בה דבר עתה בגופה לשם החג, ע"ש, ופירש המ"ב שם בס"ק א' שסוכה ישנה היינו סכך ישן, אבל בדפנות לית לן בה, ע"ש, הרי מבואר שאין צורך שהיו הדפנות עשויות לשם סוכה, אע"פ שיש הלכה שהסוכה צריך דפנות כדי שתהיה כשרה וגם אסורים כל שמונות ימים, כמו שמבואר בשו"ע ס' תרל"ח סעיף א' וא"כ לכאורה כ"ש בנוי סוכה אין חיוב שהיו תלויות לשם סוכה שהרי הכשרות של הסוכה אינו תלוי בנוי סוכה, והקדושה חל עליו כשישב בסוכה, כמו שמבואר ברמ"א שם. ולפי"ז לכאורה מותר לתלות קישוטי סוכה ע"י גוי או ילד.

האם ביום הראשון של סוכות יש חיוב לשבת בסוכה אף כשמצטער כיון דהויא אושפיזא דאברהם

מה שכתבתם דלכן מצטער חייב בסוכה בלילה הראשון כיון דהויא אושפיזא אברהם אבינו ואברהם ישב בסוכה אף שהיה מצטער.

הגאון ישראל שוורץ שליט"א רב קהילת צאנז ביתר, דומ"צ אוצר הפוסקים, שערי הוראה, נוש שמונים, וראש כולל דברי חיים יש להעיר על פי מה שמצינו אצל אברהם והוא יושב פתח האהל כחום היום, ולא נכנס לסוכתו, אף שקיים מצות סוכה כיון דקיים כל התורה וימא כ"ח ע"ב וכן אינא מהגר"א בפסוק וה' ברחך את אברהם בכל, ר"ת ב'סוכות תשבו וכו', כל האורח בישראל וכו', למען ידעו וכו', והטעם יש לומר כיון שהיה יום שלישי למילתו, אך כשהכניס את האורחים נכנס לסוכתו כמו דכתבי והשענו תחת העץ, ובפ"ט לסוכות מבואר דזה היה הסוכה, וכתב הוא עומד עליהם וכו', וי"ל על פי הדיוע העובדא אצל בעל האחיזוה שהגיע אליו אורח בסוכתו והאחיזוה ביקש סליחתו שאינו יכול ללוותו לסוכתו כיון שהוא מצונן, והנה לאחר זמן נכנס ר' חיים עוזר להסוכה ושאלו האורח הרי אמרת שאתה מצונן, והשיב דשוב התבונן דמצטער פטור מסוכה משום דבעינן תשבו כעין תדורו, אך אין מצטער פטור מהכנסת אורחים, (ויש אמורים דהאחיזוה שחק והאורח אמר סבא ז"ל) וזה היה אצל אברהם אבינו דכשבאו שלשה אנשים נכנס לסוכה כיון דמצטער אינו פטור מהכנסת אורחים, ולפי"ז אברהם אבינו נכנס לסוכה רק משום הכנסת אורחים, ולא משום חיוב סוכה, וא"כ תו ליכא למילף מינה דמצטער חייב בלילה הראשון בסוכה, והנה אף אם נימא דאברהם היה בגדר חולה, כמו שכתב בגור אריה ע"ת פרשת וירא מ"מ גם חולה חייב ביום הראשון כמש"כ בנ"י איש חי' האינו שנה ראשונה סעיף י"ב ובבב"ור"י תר"מ סק"ד, ועיין מחזיק ברכה סק"ה ובשו"י הברכה הלכות.

האם יש איסור להוציא בסוכות את השטיח שהכניסו לסוכה

מה ששאלתם במי שהניח שטיח בסוכה האם מותר להוציאו מהסוכה, האם נחשב כנוי סוכה דאסור ליהנות ממנו.

הרה"ג משה יחיאל ראטה שליט"א ירושלים

יש להעיר שהבב"ור יעקב סימן תרס"ז סק"א והשולחן שלמה הובאו דבריהם בספר סוכת שלם סימן כ"ז הערה ל"ז סוברים דכל דבר שהוכנס לסוכה לשם נוי אפילו לא תלאם על הסוכה אסור ליהנות ממנו.

נא להתפלל
לרפואה שלימה
על החולה המוטל על ערש דוי כמה שנים
מנחם מנדל בן רחל מינדל קרעש

גליון זה נודב ע"י ידידו
הרה"ג מנחם מנדל שטיינמעץ שליט"א
ירושלים
לעילוי נשמת חמותו
ה"ה סימא בת משה יהודה ע"ה
נפטרה ב' חשוון ת.ג.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידו
הרב מנדל רייכמן שליט"א
בארא פארק
לרגל יומא דהילולא רבה של מרן החתם סופר זי"ע
יהא רעוא שזכותו הגדולה של בעל ההילולא
תגן עליו להתברך
בכל מייל דמיטב

גליון זה נודב ע"י ידידו
הרב אליעזר חיים נוימן שליט"א
ירושלים
לרגל שמחת היכנס נכדו כמר יוסף נ"ו
בן לבנו ידידו הרב משה שליט"א
לבריתו של אברהם אבינו
יהא רעוא שבזכות זכוי רבבות ירוה נחת
מכל יוצאי חלצוי ויציליה בכל אשר יפנה

וקראת לשבת עונג ישע"י נ"ח י"ג
במה מענגו בלימוד התורה גמ' ירושלמי
מביא אני לפניכם טעימה מהספר החדש
מעדני אשר חלק ו' מהדורת בוקסבוים
מה שכתוב שם בפרשת בראשית
א} האם כל פרק שירה זה לא במציאות, דחית ועופות אינם יכולים לומר פסוקים, רק אם היו יכולים לדבר היו אומרים כן?
ב} האם נחש יכול לדבר עם בריות, כמו שמבואר בפרשתן?
ג} מדוע מברכים לכל דיווג שיהא אצלם כמו הזיווג של אדם וחווה?
ד} האם לאדם הראשון היה לו עוד אשה חוץ מחוה?
ה} כשיש ב' עניים לפניך אחד איש ואחד ואשה למי צריכים להקדים?
ו} מי שוכח יותר מהר דברים אנשים או נשים ומדוע עשה הקב"ה כן?
ז} האם אדם הראשון אחרי שאכל מעץ הדעת היה לו מותר לכתחילה לאכול מעץ הדעת?
ח} מדוע גוי שעוסק בתורה נקרא גזלן הרי לא החסיר כלום?
ט} מי שגונב חידושי תורה מחבירו ואמרו בשמו האם פסול להיות סופר סת"ם?
י} כשרואים גוי שעושה עבירה שמצווה האם יש חיוב להוכיחו?

בשבעות הקרובים א"ה יופיע בחניות ברחבי תבל
חלק ז' מהדורת גוטליב

בראשית בשביל התורה שנקרא ראשית
אם אתה גם רוצה להצטרף לרבות משפחות
שחיים בבית עונג שבת רוחני מרתקת לכל בני המשפחה
שמלווה אותם כל השבוע וזה מתאים לכל אחד מחלקי הבית
הגליון 'מעדני אשר'
עם תוכן מרתק ומשעשע בכל חלקי התורה
שערוך בצורה שמדי בקריאת הכותרות
זה גורם לך לא לעזוב את הגליון וכן בעיצוב גרפי יפה
רק בשנה אחרונה פנו כמה משפחות מרחבי תבל
שבגלל הכרת הטוב שבני המשפחה גדלו בתורה בזכות הגליון
תרמו מהדורה שלימה של ספר
מי שמעוניין שיגיש לאחד מהחניות ברחבי תבל
ירכוש את הספר החדש
שיצא על כל חמשה חומשי תורה או למערכת
וכן יכול לקבל את הגליון השבועי שיופיע מידי שבוע א"ה